

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ
ВІДНОСИН ім. Б.Д.ГАВРИЛИШИНА

Кафедра міжнародного туризму і готельного бізнесу

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни «Географія туризму»

на тему:

«ТУРИСТИСТИЧНИЙ КОМПЛЕКС «БУКОВЕЛЬ»

Студентки групи Т-21

Полятичко В.В.

Науковий керівник:

к.е.н., старший викладач

Ткач У. В.

Тернопіль - 2017 рік

«ТУРИСТИСТИЧНИЙ КОМПЛЕКС «БУКОВЕЛЬ»

ПЛАН

ВСТУП

1. РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ
 - 1.1. Туристичний потенціал Івано-Франківської області
 - 1.2. Оцінка природо-рекреаційного потенціалу Надвірнянського району
2. РОЗДІЛ 2. ТК «БУКОВЕЛЬ» ЯК ОДИН З ПРИКЛАДІВ РОЗВИТКУ І ВИКОРИСТАННЯ РЕКРЕАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ КАРПАТ
 - 2.1. Аналіз розвитку та історичні аспекти в ТК «Буковель»
 - 2.2. Інфраструктура та організація туристичних послуг у ТК «Буковель»
 - 2.3. Інноваційні технології, що застосовуються в ТК «Буковель»
3. РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ НАДАННЯМ ПОСЛУГ У ТК «БУКОВЕЛЬ»
 - 3.1. Застосовування різних видів туризму протягом року в ТК «Буковель»
 - 3.2. Переваги і недоліки відпочинку на ТК «Буковель»
 - 3.3. Усунення проблем пов'язаних із відпочинком в ТК «Буковель»

ВИСНОВОК

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

Зміст

ВСТУП.....	2
1. РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	5
1.1. Туристичний потенціал Івано-Франківської області.....	5
1.2. Оцінка природо-рекреаційного потенціалу Надвірнянського району.....	11
2. РОЗДІЛ 2. ТК «БУКОВЕЛЬ» ЯК ОДИН З ПРИКЛАДІВ РОЗВИТКУ І ВИКОРИСТАННЯ РЕКРЕАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ КАРПАТ.....	16
2.1. Аналіз розвитку та історичні аспекти в ТК «Буковель».....	16
2.2. Інфраструктура та організація туристичних послуг у ТК «Буковель».....	22
2.3. Інноваційні технології, що застосовуються в ТК «Буковель».....	27
3. РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ НАДАННЯМ ПОСЛУГ У ТК «БУКОВЕЛЬ».....	31
3.1. Застосовування різних видів туризму протягом року в ТК «Буковель».....	31
3.2. Переваги і недоліки відпочинку на ТК «Буковель».....	35
3.3. Усунення проблем пов'язаних із відпочинком в ТК «Буковель».....	38
ВИСНОВОК.....	43
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	45
ДОДАТКИ.....	47

ВСТУП

Україна є країною, яка має високий туристичний потенціал. Ефективне використання цього потенціалу забезпечить сталий розвиток туризму. Івано-Франківська область є однією з перспективних напрямків використання та залучення історичних, культурних та рекреаційних ресурсів туристичної галузі.

Об'єктом дослідження є туристичний комплекс "Буковель".

Предметом дослідження виступають історико-культурні та рекреаційні ресурси туристичного комплексу.

Метою роботи є вивчення можливостей організації та якості послуг в Івано-Франківській області, Надвірнянського району, туристичному комплексі "Буковель" та сфері туризму. Івано-Франківська область багата туристичними ресурсами для задоволення потреб вітчизняних та іноземних туристів у відпочинку, розумінні культури та історії регіону.

Актуальність цієї теми визначається фактом нашого часу, коли наша туристична індустрія є однією з найбільш вигідних, не тільки всередині країни, але й у світі. За даними Всесвітньої туристичної організації (ВТО), він зайняв близько 7% світового капіталу, причому туризм становив 11% світових споживчих витрат і 5% усіх податків. Ці дані характеризують прямі економічні наслідки туристичних операцій. Розвинений туризм відомий як один з найважливіших явищ ХХ століття.

Крім того, "Буковель" має негативний аспект як туристичний комплекс, який може сприяти погіршенню нашого екологічного середовища та призвести до руйнування сотень дерев. Багато відпочиваючих постраждали, не будучи застрахованими, та виїжджають на треки на свій страх і ризик. В той же час, позитивно, що ці питання вирішуються на регіональному та національному рівнях. ТК "Буковель" надає можливість працювати охочим, що дає нові можливості працевлаштування та зменшує безробіття країни.

Методика дослідження полягає у обробці матеріалу та аналізі даних ТК «Буковель». Використовувались такі методи як метод порівняння, метод наукових досліджень та метод узагальнення.

Розвиток туризму спочатку передбачає надання якісних послуг за міжнародним стандартам та розробці матеріально-технічних фундаментів. Майбутнє передбачатиме будівництво та реконструкцію міжнародних туристичних центрів, таборів, гаражів, готелів, кемпінгів тощо. Україна має намір залучити іноземні інвестиції у розвиток туризму.

Мета курсової роботи впливає із її поставлених завдань. Для подальшого розвитку туризму та перетворення Буковеля в сильний туристичний комплекс необхідно виконати ряд **завдань**:

- забезпечити високий рівень обслуговування - місця для відпочинку через надійні електронні та телефонні зв'язки, радіо, телебачення та інші засоби зв'язку;
- вдосконалити та розвивати туристичну інфраструктуру;
- розширювати та розвивати сільський, зелений та екотуризм, покладатися на просування приватної власності
- відновити туристичні табори, сімейні мотелі та кемпінги;
- зберігати та реставрувати історичні об'єкти;
- поліпшити і розширити дорожні мережі.

Завершення цих завдань, економічна стабільність та державне замовлення сприятимуть успішному розвитку туризму не тільки в ТК "Буковель", але і в Івано-Франківській області.

В останні роки розвиток рекреаційних районів у Франківській області показав стійку позитивну тенденцію, а туристично-оздоровчі напрямки відіграють все більш важливу роль у соціально-економічному розвитку району.

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

1.1 Туристичний потенціал Івано-Франківської області

Івано-Франківська область завжди була одним з найбільш привабливих туристичних напрямків у регіоні України. Чисельні природні, історичні та культурні, соціально-економічні та соціальні чинники сприяють активному розширенню туристичної інфраструктури. В даний час розвиваються різні види туризму в регіоні, а також спектр туристичних послуг також досить великий і різноманітний.

Варто зазначити, що в Івано-Франківській області існують деякі туристичні характеристики:

- її географічне розташування на карті Європи;
- природно-кліматичні умови;
- демографічні фактори, пов'язані з переважанням частки сільського населення;
- наявність великих лісових масивів;
- рекреаційна спрямованість регіону;
- недостатній розвиток соціальної інфраструктури, особливо в гірській та сільській місцевостях.

Важливою особливістю Івано-Франківщини є її географічна близькість до ЄС. Його позитивний вплив полягає у розповсюдженні окремих видів туризму, особливо іноземних інвестицій в рамках програм розвитку кордонів та транскордонних кооперативів, а також залученні іноземних туристів на порівняно кращі міжнародні ринки регіону. Негативний вплив географічної близькості до розміщення свідчить про сильну конкуренцію на туристичному ринку, зменшення попиту на внутрішні туристичні операції та продукти, у порівняльному прикладі із зарубіжними країнами є нижчі за якістю та конкурентоспроможністю.

Всі особливості території: природні, соціальні, демографічні, економічні, господарські та інші формують середовище функціонування туристичної індустрії, впливають на процес її розвитку, диверсифікації, ефективність у процесі визначення основних змін та тенденцій, які, звичайно, впливають на рентабельність та значення в інфраструктурі туристичних послуг.

Кожну територію можна представити її властивостями і відношеннями. Останнє охоплює не тільки природні якості, але й риси, що створюються людською діяльністю. Окремим видом властивостей і відношень в територіальній організації є функції території, що відображають зв'язок між діяльністю людини та природою та матеріальними об'єктами, створені людиною. Ця територія складається в основному з декількох функцій, що складають всю систему умов для розвитку тієї чи іншої галузі, тому визначення географічної організації передбачає виявлення та розуміння таких функцій [19].

Щодо території Івано-Франківської області, її головними функціями є рекреаційні, екологічні, економічні та інформаційні. Вони є не тільки вирішальною умовою постійного вдосконалення туристичних об'єктів та рівнів обслуговування в регіоні, а й основною причиною розвитку інфраструктури туризму в цілому та, звичайно ж, фактором туризму, який протягом року стимулює потік туристів в регіоні.

Це ще раз підтверджує важливість всіх різносферних особливостей території в ефективності розвитку сфери закладів розміщення.

Івано-Франківська область за характером рельєфу досить неоднорідна і поділена на три частини: рівнинну лісостепову – Наддністрянщину, середнє передгір'я – Передкарпаття і південно-західну гірську – Карпати, що займають майже 50% всієї площі області. Територією останньої гірської хребти відокремлюються поперечними та поздовжніми долинами і утворюють системи Східні Бескиди, Горгани і Покутські гори. Відокремлені масиви Чорногори з найвищою точкою України, горою Говерлою, завжди

заповнені туристами, які надають перевагу активним видам відпочинку. Саме особливості рельєфу, всі природні та історико-культурні ресурси стали першопричинами розвитку тут туризму та його інфраструктури на більшій частині території.

Часто помилковою є думка, що туристична інфраструктура гарантує процвітання території, на якій зосереджена. Насправді належний рівень туристичних послуг і наявність попиту на них не гарантують економічний та соціальний прогрес регіону. Між цими двома сторонами існує проміжний визначальний показник - реальний (на конкретний час) рівень споживання послуг, зумовлений особливостями розвитку, популярності й територіальну організацію інфраструктурних об'єктів туризму [20].

Туризм в Івано-Франківській області характеризується посиленням конкуренції на ринку туристичних послуг. Незважаючи на складні ринкові відносини, в останні роки відкрились численні туристичні підприємства та установи, які надають туристичні послуги, особливо в гірських та передгірських районах. Одні з визначальних факторів у функціонуванні галузі (управління, фінансування, рівень якості) є в основі підвищення її конкурентоспроможності, але проблема поліпшення потенціалу управління залишається не вивченою [8].

Особливу увагу також приділено таким соціально-географічним принципам розміщення туризму в Івано-Франківській області:

- тяжіння туристичних підприємств до шляхів сполучення. Цей фактор завжди був надзвичайно важливим, оскільки транспорт є однією з умов для поїздок для будь-яких цілей. Ця територія є частиною зони міжнародних транспортних коридорів, оскільки вона має національний кордон з Румунією, через яку досягаються туристичні маршрути до Болгарії, Сербії, Чорногорії та Греції;
- підприємства туризму зорієнтовані на інші галузі господарства і першочерговою умовою їх виникнення є наявність розвиненої інфраструктури території (особливо комунальної сфери, системи закладів

харчування та розваг, соціальної інфраструктури). Основними галузями економіки області є промисловість (виробництво електроенергії, хімічне і нафтохімічне виробництво, харчова промисловість, виробництво будматеріалів), сільське господарство, будівництво та транспорт. Основними галузями державного господарства є промисловість (виробництво електроенергії, хімічна та нафтохімічна продукція, харчова промисловість, виробництво будівельних матеріалів), сільське господарство, будівництво та транспорт. Оскільки поява різних форм туристичних агентств вимагає досить високого рівня економічного розвитку. Це легко можна простежити на прикладі зони вивчення, де загальна інфраструктура для розвитку систем туристичного бізнесу почала розвиватися в гірських районах з високим потенціалом природного туризму;

- система розселення населення відіграє чималу роль в розвитку закладів туризму. Регіон поділено на 14 адміністративних районів і налічує 15 міст, 24 селищ міського типу та 765 сільських населених пунктів. Станом на 1 лютого 2010 р. чисельність населення області становила 1380,6 тис. осіб, з них 594,7 тис. осіб – у міських поселеннях та 785,9 тис. осіб – у сільській місцевості. Значно вища частка сільського населення в Івано-Франківській області (57,4%), відповідно, й більша його частина займається сільським та лісовим господарством, що цікаво для туристів східних та південних областей під час відвідання регіону. Перевагою для розвитку туристичної індустрії є висока середня щільність населення та її нерівномірність у різних районах. Через невеликі відстані між населеними пунктами існує можливість розвивати міжрайонні та міжміські програми для відвідання туристами, а також даний фактор сприяє залученню населення до працевлаштування у центрах скупчення туристичних ресурсів [9];

- важливою проблемою для регіону є забезпечення повної зайнятості населення й зниження рівня офіційного й неофіційного безробіття, що частково вирішується за рахунок високої міграції населення. Очевидно, соціально-економічна структура Івано-Франківської області

характеризується односторонністю у виробництві, так що проблема зайнятості частково вирішується робочою силою в секторі послуг, особливо в галузі туризму;

- рівень інфляції та дефіцит бюджету – чинники, що залежать від державної політики і вплив яких на туристичну галузь є безпосереднім. Підвищення курсу національної валюти та державні фінансові програми в сферу туризму повинні стояти серед першочергових. Прикладами можуть стати розвинені країни, які завдяки саме туризму вийшли на світовий туристичний ринок і зайняли там провідні позиції. У Івано-Франківську питання теоретично вирішено за допомогою стратегії та плану розвитку, але вони не були повністю реалізовані, а результат не був очевидним.

Тому передумови соціального та географічного розвитку відіграють значну роль у формуванні та розвитку туристичної індустрії, визначають її спеціалізацію, рівень якості та диверсифікацію.

Важливе значення для розвитку як міжнародного, так і внутрішнього туризму мають туристичні ресурси, які є основною метою подорожей. Внаслідок цих обставин вони визначають і зумовлюють найважливіші економічні показники туризму, такі як кількість туристів, ціна послуг, географічне подорожей, сезонний розподіл та тривалість перебування. Тому комерційна робота в галузі туризму повинна будуватись на всеохоплюючому обліку туристичних ресурсів як в цілому по країні, так і по окремих регіонах.

За визначенням автора книги “Організація туристичної діяльності в Україні” Киф’яка В.Ф під туристичними ресурсами розуміють сукупність природних та штучно створених людиною об’єктів, що мають комфортні властивості та придатні для створення туристичного продукту. [16]

Багатовекторність економічної політики України, європейський вибір, співпраця зі Світовим банком та Міжнародним валютним фондом сприяють розвитку конгресового туризму, проведенню в Україні економічних форумів, наукових конференцій та симпозіумів тощо.

Поступово туристичні можливості використовуються політиками, бізнесменами, вченими, спортсменами, артистами, просто рядовими громадянами з усіх країн світу, які приїжджають в Україну з метою вивчення та обміну передовим досвідом в авіабудуванні, металургії, медицині, участі в спортивних змаганнях, проведенні концертних заходів та ін. В Україні вже стало регулярним проведення міжнародних і національних туристичних виставок, салонів, бірж, ярмарків, фестивалів, конкурсів, які з кожним роком залучають все більше і більше іноземних гостей. Отже, маючи такий ресурсний потенціал, туризм України повинен сприяти зміцненню економіки країни, наповненню державного бюджету, зростанню добробуту українських громадян, збереженню історико-культурної спадщини, піднесенню духовного потенціалу суспільства.

1.2 Оцінка природо-рекреаційного потенціалу Надвірнянського району

Надвірнянський район розташований у південно-західній частині Івано-Франківській області. Південно-західний кордон області знаходиться уздовж кордону з Карпатським регіоном. Надвірнянський район межує із такими районами Івано-Франківської області, як: Коломийським на північному сході, Косівським на південному сході, Верховинським на півдні, Тисменецьким на півночі, Богорочанським на північно західній.

Адміністративний центр району – місто Надвірна, розташоване в передгір'ї Українських Карпат на правому березі річки Бистриці Надвірнянської (басейн Дністра).

Територія Надвірнянського району становить 1293,6 кв. км. Її третина припадає на Передкарпатську рівнину. Дві третини розташовані в гірській зоні Зовнішніх (Скибових) Карпат. В межах дослідженої території виділяють Довбушанські Горгани розташовані між долинами Бистриці Надвірнянської і Пруту. Привододільні або Внутрішні Горгани, представлені середньогір'ям порізаним верхів'ями річок, зокрема Бистриці Надвірнянської. Тут

знаходиться п'ять вершин висотою понад 1700м, це г. Гропа (1759м), г. Братківська (1788м), г. Дурня (1705м), Чорна Клива (1719м), г. Довбушанка (1754м). На вододілі Чорної Тиси і Прута знаходиться Яблуницький перевал або Ясинський (931м) перевал, це найсхідніше шосе, яке зв'язує Закарпаття з Прикарпаттям[10].

Клімат району помірно-континентальний, вологий, прохолодний влітку та м'який взимку. Пересічна температура січня від $-4,3^{\circ}\text{C}$ до $-7,6^{\circ}\text{C}$; відповідно липня $+17^{\circ}\text{C}$; $+12^{\circ}\text{C}$. У районі протягом року в середньому переважають північно-західний та південно-східний напрямки вітру.

На території досліджуваного району річні суми опадів залежно від висоти місця коливаються у межах 700-1500 мм (у верхів'ях Прута). У теплий період випадає приблизно 68% опадів від річної норми найбільш дощові літні місяці (червень, липень, серпень), протягом яких випадає близько 44% опадів. Максимум опадів здебільшого припадає на червень.

Теплий період в районі триває від 260-270 днів. Припинення весняних приморозків на передгірських ділянках в середньому припадає на кінець квітня – початок травня, а настають вони восени в кінці вересня – початок жовтня. Тому середня тривалість безморозного періоду становить 150-155 днів.

Поява першого снігового покриву припадає в середньому на листопад, і тільки через місяць настає його стійке залягання. Руйнування снігового покриву починається в середньому на початку березня. Загальна тривалість періоду зі сніговим покривом становить близько 115-120 днів. Пересічна висота снігового покриву 44-80см.

На території району беруть початок і течуть річки басейну Дунаю – Пруту з притокою Прутцем-Яблунецьким. Басейн Дністра – Бистриця Надвірнянська з притоками Зеленицею, Довжинцем, Вороною. Права притока Дністра річка – Бистриця Надвірнянська бере початок на схилах Вододільного хребта. На горганських притоках інколи утворюються великі

водоспади. Найвідоміші з них на притоці Бистриці Надвірнянської – Бухтівецький водоспад[18].

На рівнині і в передгірних районах ліси займають понад 18% території, а на схилах Карпат – 55% . У широколистяних лісах, на рівнинах району можна зустріти таких тварин, як заєць-русак, кріт, лисиця, дикий кабан, козуля; плазунів – ящірка, вуж; птахів– шпак, горобець, синиця, галка, сойка. У річках водяться щуки, коропи, окуні, в'юни. Зараз у горах можна побачити бурого ведмедя, оленя карпатського, зозулю, рись, дикого кабана, вовка, куницю, а з птахів – глухаря, карпатського, шишкаря ялинкового, лелеку гірського.

За довгий проміжок часу завдано неабиякої шкоди, внаслідок людської діяльності, рослинному і тваринному світу. Вирубані значні площі лісів рівнинної і гірської частини району, розорані ділянки з дикорослою трав'янистою рослинністю. З метою збереження і охорони природи в межах району створенно Карпатський Природний Національний парк (державного значення). Заказники: Лісовий Бредулецький, орнітологічний Пожератульський і Садки, ботанічні: Кливський та Товпишірський заказник, комплексна пам'ятка природи – урочища Верхнє озерище, дендропарк Високогірний. Всього місцевого значення – 8 заказників, 31 пам'ятки природи; 17 заповідних урочищ.

Верхнє озерище урочище пам'ятка природи (з 1975р) площа 48га. Охороняється мальовнича гірська улоговина на північних схилах Горган, на висоті 1300м над рівнем моря. Схили її вкриті високогірними яровинами пралісами з невеликою домішкою буку та сосни гірської, вище – субальпійські луки.

Високогірний дендропарк – дендрологічний парк, підпорядкований Надвірнянському лісокомбінату. Закладений 1967р, з 1981 – парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва державного значення, сучасний статус з 1983р. Площа 100га. Єдиний дендропарк в Україні на висоті понад 100м над рівнем моря. Колекція парку налічує понад 200 видів місцевих та екзотичних порід

дерев і чагарників. Тут закладено географічні культури кедрових сосен: європейські, сибірські, корейської. Успішно культивується цінна лікарська рослина – тирлич жовтий. Науково і дослідницько-виробничий центр досліджень з проблем гірського лісівництва карпатського філіалу українського доуково дослідницького інституту лісового господарства і агролісомеліорації.

Джурджійський заказник – ландшафтний заказник державного значення (з 1974р). Перебуває у віданні Надвірнянського лісокомбінату. Площа 754 га охороняється територія з характерною зміною вертикальних рослинних поясів на північно-західному схилі Горган. На висоті до 900м ростуть букво-ялилицеві ліси, до 1200м – ялиново-ялицеві ліси, які вище переважають зарості сосни гірської, вільхи зеленої з домішкою ялини та реліктів сосни звичайної, сосни кнурової європейської, занесеної до Червоної книги. Багатий тваринний світ представлений характерними для Українських Карпат видами.

Бредулецький заказник – державного значення з 1974р. Площа 116 га. Охороняється масив реліктової для Карпат сосни звичайної (площа 30 га), що росте на схилах Горган, серед буково-ялицево-ялинового лісу. Поодинокі трапляється сосна кедрова європейська, занесена до Червоної книги. У трав'яному покриві трапляється журавлина дрібноплідна (Червона книга), рідкісна для Карпат росичка кругло листа.

Товпиширківський заказник – ботанічний заказник республіканського значення (з 1974р) розташований у Надвірнянському районі. Перебуває у віданні Надвірнянського лісокомбінату. Площа 424га. Горгани з високогірними ялиновими лісами з домішкою на верхній межі сосни кедрової. На кам'яних осипищах в оліготрофних умовах поширені угруповання кедрово-ялинових та ялиново-кедрових пралісів з домішкою берези повислої. На верхній межі лісу зростає криволісся сосни гірської. І заказнику є також два невеликі осередки модрини, що росте на південному схилі г. Товпиширки разом з ялиною та сосною кедровою. З тварин водяться:

ведмідь, дика свиня, куниця, рись, канюк, глухар. Має ґрунто-захисне та наукове значення.

Садки – ландшафтний заказник з 1974р. Площа 995га. Являє собою лісовий масив на північно-східних горганах, представлений коренними фітоценозами пралісового характеру. У лісовому поясі заказника зростають чисті й мішані ялинові ліси з сосною кедровою, ялицею європейською, буком лісовим. Особливу цінність становить реліктові кедрово-ялинові та ялиново-кедрові чорнишеві субори, приурочені до кам'яних осипищ. У таких же ґрунтових умовах трапляються реліктові березняки. У субальпійському поясі домінують гірсько- соснові угруповання (чорнишеві та сфагнові); на менш скелястих ґрунтах трапляються біогрупи душекії зеленої. На гребневій частині хребта поширені кам'яні поля, вкриті лишайниками. Багатий тваринний світ: олень європейський, козуля європейська, ведмідь бурий, свиня дика, вовк, рись, куниця кам'яна, глухар, горохівка, шишкар ялиновий, боривітер, зрідка трапляється беркут, занесений до Червоної книги України.

Горгани – один з масивів Українських Карпат. Південно-східну частину Горган займає Карпатський природний національний парк, масиви гір Довбушанки та Поленський займає Природний Заповідник «Горгани» (5 тис. га), масиви гір Попада й Грофа охоплює Ландшафтний заказник «Грофа». Ці природно-заповідні території створені для збереження реліктової сосни кедрової європейської [2].

РОЗДІЛ 2 . ТК «БУКОВЕЛЬ» ЯК ОДИН З ПРИКЛАДІВ РОЗВИТКУ І ВИКОРИСТАННЯ РЕКРЕАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ КАРПАТ

2.1. Аналіз розвитку та історичні аспекти в ТК «Буковель»

Буковель — найбільший гірськолижний курорт України. Розташований неподалік від села Поляниця Яремчанської міської ради, біля підніжжя гори Буковель на висоті 920 метрів над рівнем моря. Буковель розташований на п'яти горах: Буковель (1127 м), Бульчиньоха (1455 м), Довга (1373 м), Бабин Погар (1 180 м), Чорна Клева (1 241 м). Найвища точка цього курорту — г. Довга — 1372 м. Сезон тут триває з кінця листопада до середини/кінця квітня [3].

Історія курорту починається з 2000 року, коли між ТзОВ «Скорзонера» та фірмою «Горизонт АЛ» було укладено угоду про створення туристично-рекреаційного комплексу цілорічного функціонування. Було проведено передпроектні дослідження території, розглянуто можливі варіанти розміщення гірськолижних полів і осей канатних доріг першої черги. До досліджень території, а також створення майстер-плану були залучені провідні іноземні компанії, зокрема австрійська фірма Plan-Alp і канадська Ecosign.

Директор ТзОВ «Скорзонера» (один з власників гірськолижного курорту «Буковель») Олександр Шевченко вперше став на лижі у 2000-му році у Словаччині. З цієї причини у нього й виникла ідея гірськолижного курорту в Карпатах. Він переконаний, що 99 відсотків людей, які спробують покататися на лижах, вже не відмовляться від цього. А за сьогоднішніх технологій виготовлення лиж і супутніх предметів навчитися кататися можна вже за два-три дні, ці ж технології роблять катання безпечним і комфортним, а вибір складності схилів уже залежить від бажання і вашої фізичної підготовки.

Спочатку «Буковель» був запланований як невеликий курорт. Думали збудувати 2-3 витяги, декілька котеджів і на цьому зупинитись. Потім, об'єднавшись з серйозними фінансовими колами, за підтримки і фактичного фінансування «ПриватБанку», намітили більшу програму: побудувати у Буковелі-Поляниці великий сучасний гірськолижний курорт європейського рівня: 120 км лижних трас, 22 основні і 4 допоміжні витяги для транспортування людей і для початківців, всі їх осніжити, відповідним чином забезпечити проживання 12 тис. і катання до 20 тис. людей. Оцю різницю - 8 тис. – залишили спеціально. Це ніша для лижників, які будуть приїжджати з сусідніх міст і житимуть в приватних садибах та готелях сусідніх сіл - Поляниці, Яблуниці, Яремчі, Татарова.

Поняття «курорт світового класу» охоплює не тільки якість гірськолижних трас, це комплекс, а отже, якщо не буде відповідних готелів, це вже не буде курорт, якщо не буде відповідних витягів, осніження трас, системи безпеки - теж не курорт. Нема сенсу робити щось, що не відповідає рівню міжнародної туристичної гірськолижної інфраструктури.

Наприкінці 2001 року були зроблені перші кроки по запуску першої канатної дороги туристичного комплексу — витягу довжиною 691 м на північному схилі г. Буковель. Паралельно з будівництвом канатної дороги розроблялися варіанти розміщення парнокрісельної канатної дороги на північно-західному схилі г. Буковель. У вересні-жовтні 2002 р. цей проект було реалізовано у вигляді канатної дороги довжиною 1000 м.

2003 рік виокремився відкриттям другого схилу — траси 2А і двукрісельного витягу. У 2004 році було відкрито трасу 7А, на якій було розпочато активну підготовку до створення масштабної гірськолижної арени і розміщено бугельний підйомник.

У 2003/2004 році на території ГК «Буковель» відпочивало 48 тис. чоловік, в 2004/2005 — 206 тис. У 2006/2007 роках гостями стали орієнтовно 400 тис. чол. За сезон 2008/2009 курорт відвідало близько 850 тис. унікальних туристів. У 2010/2011 роки на курорті було зареєстровано 1,2 мільйона

денних відвідувань. 8 % — 10 % від загальної кількості відпочивальників складають іноземні туристи [4].

У 2012 році гірськолижний курорт Буковель було визнано найбільш швидкозростаючим гірським курортом світу.

На Буковелі можна не тільки розважитися, але і об'єднати приємне з корисним - оздоровитися під час відпустки. З 2008 року "Буковель" перетворився на оздоровчий і спа-центр. Зараз на курорті діє центр, який оснащений сучасним медичним та діагностичним обладнанням. Медичне і діагностичне обладнання, яке є на курорті, допомагає людям з проблемами опорно-рухового апарату, сечових шляхів і кишкового тракту. До послуг відпочиваючих можна представити одночасно кілька оздоровчих SPA-центрів, джерела мінеральної води "Буковельська-1" і "Буковельська-2" (гідрокарбонатно-натрієвої води, аналоги "Нафтусі") і лікувальний клімат Карпат - гарантія першокласного відпочинку з користю для здоров'я.

Буковель пропонує унікальну процедуру: купання в чані з джерельною водою (аналог Лумшорський чанів Закарпаття). Чаша, яка знаходиться на відкритому свіжому повітрі, наповнена джерельною водою і підігріта на вогні. Гаряча, але не обпалює вода в чані чистить шкіру від токсинів, знімає перевтому, покращує кровообіг. Приправимо задоволення аромотерапією і зборами цілющих трав - і бажаний ефект омолодження буде тут як тут.

Діє Bukovel Ski School — гірськолижна та сноуборд школа «Буковель», яка була заснована у 2001 р. тренерами з гірськолижного спорту та сноубордингу і менеджерами гірськолижного курорту «Буковель». Діяльність школи спрямована на підготовку людей різного віку, підготовку професійних спортсменів, пропаганду здорового способу життя та гірськолижного спорту.

Bukovel Ski School виступає головним організатором змагань з гірськолижного спорту та сноубордингу дітей, аматорів, спортсменів та інструкторів — більше 30 змагань у зимовий сезон. У літній період школа займається організацією програми дитячого спортивно-оздоровчого табору

«Буковель», який функціонує на території курорту, а також проводить різноманітні розважальні заходи для відвідувачів ТК «Буковель». Bukovel Ski School також організовує великомасштабні благодійні проекти ("катання на лижах", "спорт" та "щасливі діти") з метою просування гірськолижного спорту для дітей, підлітків та студентів-інтернатів. Постійними партнерами Bukovel Ski School : Міністерство освіти і науки України, Міністерство молоді та спорту України, Федерація лижного спорту України, Національний олімпійський комітет України.

Всі інструктори школи пройшли навчання згідно до міжнародних стандартів підготовки інструкторів з гірсько-лижного та сноуборт спорту — ISIA.

Bukovel Bike Park — велопарк на території ТК «Буковель». Парк обладнаний різними трасами для різних дисциплін гірського велоспорту (маунтінбайкінг МТВ): Cross-Country, DownHill. Довжина трас для велопрогулянок — 46,7 км. Довжина трас для швидкісного спуску складає 4,7 км. Байк Парк пропонує 10 маршрутів різного рівня складності та протяжності — від оглядових трас до DownHill і SuperD. За сезон парк відвідує приблизно понад 6000 туристів.

Bukovel Bike Park є організатором та основним місцем проведення багатьох вело змагань, зокрема щорічних таких як: Bukovel Grand Bike Fest, Національний DownHill чемпіонат України, Bukovel DH.

У 2016 році Буковель став локацією проведення 4-х спортивних змагань, а саме: Bukovel Sprint Triathlon Cup, Bukovel Mountain UltraSwim, Bukovel Triathlon Olympic Cup і Bukovel Endurance UltraTrail. Концепція спортивних вихідних одразу ж вподобали українські спортсмени - вони вибирають найважчу дистанцію та найвисокогірніше змагання.

Буковель планує бути спортивною столицею України. З цією метою курорт збільшив вибір дистанцій і кількість змагань.

VODA day & night club – це унікальний комплекс, який пропонує різноманітні розваги та послуги. Влітку у комплекс можуть вміститись до

1500 відвідувачів, які релаксують на шезлонгах на березі озера, в надувному аквапарку, в відпочинковій зоні та біля басейну. Також, окрім відпочинку у день, гості можуть розважитися на нічних шоу-програмах та виступах артистів на унікальній сцені на воді.

Взимку працює релакс-зона, яка вміщає до 200 людей. Гостям надається різноманітний комплекс послуг на будь-який вибір: римська парна, фінська сауна з середземноморська сауна з можливістю регулювання вологості, яка виготовлена з канадського кедра, який володіє лікувальною силою та природнім неймовірним ароматом. Окрім того, для покращення імунітету та позбавлення від багатьох хвороб можна відвідати соляну печеру.

На базі «Буковеля» збирались досить давно облаштувати міжнародний дитячий табір. Спочатку говорили тільки про філію Артека в Карпатах, але події 2014 року, значно прискорили темп прийняття рішень, до того ж, довелося зберігати крім тільки бренду, ще і кваліфікований штат педагогів. З тих пір табір оселився на Буковелі. Першу зміну тут було відкрито 16 червня 2014 року. Центр розрахований на цілорічну роботу: діти тут можуть відпочивати в Карпатах в будь-який час року, також працює загальноосвітня школа - школяра не доведеться відривати від навчання.

Курорт активно розвивається — постійно ведуться роботи з прокладення нових лижних трас та розширення і покращення інфраструктури, більша частина будівель була збудована в останні кілька років. Майстер план розвитку Буковелю передбачає установку 26 великих витягів з сумарною продуктивністю 57000 осіб на годину і будівництво трас загальною площею 379 гектарів, що дозволить комфортно вмістити 19500 туристів одночасно. Після завершення п'ятого, остаточного етапу будівництва курорт буде мати 118 кілометрів гірськолижних трас, що дозволить курорту увійти до числа 50-ти найбільших гірськолижних курортів світу.

Загальний план також передбачає створення 13200 спальних місць в готелях на території курорту, 13380 місць в будинках розташованих у

безпосередній близькості до схилів, 3650 місць у котеджах і 3160 місць в житлових будинках для співробітників курорту (всього 33390 спальних місць). Для даного курорту із загальною місткістю більше 20000 чоловік також заплановано 2500 місць паркування автомобілів на денних автостоянках. Також планується:

- залізнична гілка;
- канатна дорога Яремче-Буковель;
- готельний комплекс економ-класу для студентів з дансингами та аквапарком;
- критий паркінг на 3000 автомобілів;
- льодовий палац;
- нові траси;
- хаф-пайп;
- Олімпійські ігри.

На даний час Україна вже подала заяву на проведення Зимової Олімпіади 2022 і «Буковель» вважається одним із головних претендентів на звання основної спортивної арени ігор. За словами Олександра Шевченка, директора курорту, вже сьогодні тут можна проводити змагання з третини олімпійських видів спорту, а в майбутньому подвоїти цю кількість. Також Шевченко наголосив на тому, що інвестори Буковелю готові вкласти приблизно 1 млрд доларів у розвиток гірськолижної інфраструктури у разі проведення в Україні зимових Олімпійських ігор 2022 року. Для підготовки вистачить і фінансів, і часу, і технічних потужностей.

З села, що було одним з найбідніших, депресивних, виросло одне з найбагатших в Україні, у гірському принаймні регіоні.

2.2 Інфраструктура та організація туристичних послуг у ТК «Буковель»

Туристичний комплекс «Буковель» збудований не так давно на пустому місці, а вже зараз приймає тисячі туристів, надаючи різноманітні

послуги як зимою, так і літом, водночас розробляючи нові проекти та вдосконалюючи інфраструктуру. Курорт являє собою містечко, в якому розгорнуто спектр умов для заняття спортом, бізнесу, відпочинку, оздоровлення

На сьогоднішній день збудовано гірськолижну інфраструктуру для комфортного відпочинку на трасах Буковелю біля 5000 людей одночасно. Збудовано 20 км гірськолижних трас, з яких 95% облаштовано снігонапилюючими системами. Всі траси облаштовані системами безпеки. Витяги та гірськолижні траси обладнано на трьох горах, що оточують комплекс. На гору Буковель ведуть два 750-метрові витяги — бугельний і двокрісельний з транспортною потужністю 700 чол./год. Дві двокілометрові траси шириною 120-150 м з перепадом висот 210 м розраховані на любителів та початківців. Крім того, на схили Буковеля можна піднятися з допомогою двох мультиліфтів довжиною 280 і 250 м [5].

У Буковелі близько двох десятків трас для початківців, є більше 25 червоних (середньої складності) і близько 12 чорних трас. Загальна кількість - 63 траси всіх рівнів складності. Довжина трас - від 300 до 2 300 метрів. Перепад висот - від 40 до 380 метрів. І хоча більшість маршрутів перетинаються або з'єднуються один з одним, таким вибором спусків і ski-пасом нудьгувати не доведеться. (див. Додаток А)

Щодо спорту, то ТК «Буковель» може запропонувати відвідувачам:

- 60 км підготовлених трас. 100 % обладнано сніговими гарматами
- 63 гірськолижних трас усіх рівнів складності
- 16 витягів з пропускнуою здатністю 34700 осіб/год
- лижна школа (в тому числі спеціалізована дитяча)
- пункти прокату спорядження
- сноупарк
- велопарк

До речі, восени 2015 року Буковель вперше став місцем проведення найвисокогірніших змагань із триатлону. На цьому спортивні події не закінчилися — в червні 2016 року на курорті провели ще один триатлон, який зібрав вдвічі більше спортсменів, представників ЗМІ та просто охочих спостерігати за змаганнями. Буковель планує стати спортивною столицею України.

Найкращим місцем для дітей до дванадцяти років є дитячий майданчик загальною площею 4000 кв.м. З дітьми працюють інструктори, які навчають їх елементарної техніки катання на лижах. Завдяки уважному догляду за дітьми на майданчику, батьки можуть спокійно кататись і не хвилюватись за своїх майбутніх лижників.

Поблизу нижніх станцій підйомників розташовані прокатні пункти, котрі обладнані камерами схову, роздягалками, душовими кабінами, санвузлами, ski-сервісними центрами. В прокаті є:

- гірські лижі (всього понад 2000 комплектів) с
- ноублейди Salomon
- шлеми Salomon
- бігові лижі (ROSSIGNOL, понад 30 комплектів, для класичного та вільного ходу)
- сноуборди (Salomon, Rossignol ,понад 200 комплектів, з яких 70 комплектів підліткові)
- сноутюби (Австрія) - надувні камери з пластиковим дном - 40 шт., з яких 20 шт. - дитячі)
- сноумобілі (двомісні)

Цінова політика проживання залежить від умов проживання та наявних додаткових зручностей. Загалом тут є:

- сім власних комфортабельних готельних комплексів — номерний фонд — 1500 ліжко-місць
- близько 12000 ліжко-місць різних категорій у регіони довкола курорту

- 4-зіркові та 5-зіркові окремі вілли-шале з власним гаражем, басейном, сауною та персональним ski-out

Туристичний комплекс "Буковель" пропонує чудовий літній відпочинок, це можливість не тільки гарно відпочити, а й оздоровитись. Цьому сприяє чистота повітря, зелені хвойні ліси, багата рослинність, мінеральна вода "Буковель". Можна купатись в озері з чистою прохолодною водою, отримати гарну гірську засмагу.

Влітку до послуг туристів : джип-тури на суперджипах, прокат джипів Wrangler, озеро з екологічною системою підігріву та облаштованою територією пляжу, велопарк, прокат велосипедів, спортивні майданчики, кінні прогулянки, пішохідні маршрути, скалодром, оренда альтанок, екскурсії регіоном, екстрим-парк, квадروتури, paintball / Airsoft, боулінг, більярд, дитячий клуб та розважальний центр.

Взимку до послуг туристів: школа карвінгу, сноубайк, прогулянки на собачих упряжках, сноутьюбінг, сноупарк, прокат квадроциклів, снігоходів, скутерів «Segway», Big-Airbag.

Влітку 2014 року Буковель відкрив найбільше штучне озеро України стало наймасштабнішим проектом курорту вартістю майже 150 млн грн.

- площа 6,8 га
- розміри 750×140 м
- пляж протяжністю 2 км
- глибина до 15 м

Береги озера облаштували шезлонгами, пляжними зонами відпочинку і кафе. А на самому озері розгорнули весь спектр водних розваг: водні лижі, вейкбординг, каякінг, катамарани, гідроцикли, аквабатут, водна гірка, дайвінг-школа.

Для безпеки відпочиваючих на всіх атракціонах працюють досвідчені інструктори, на пляжі акредитовані рятувальники, а зони для купання і водних розваг розмежовані.

Такі туроператори пропонують відпочинок у Буковелі як: Бомба-Тур, Відвідай, Партнер-Тур, Сіон-Тур, ТурБаза та ін. А сам туристичний комплекс «Буковель» пропонує своїм гостям ряд екскурсій для ознайомлення з пам'ятками історії, культури, архітектури, релігії та природи Івано-Франківщини:

- «Івано-Франківськ. Відгомін століть» – ознайомлення із життям міста Станіслава на протязі трьох століть (палац Потоцьких – засновників Станіслава; ринкова площа з ратушею – зразок середньовічного містобудування; майдан Шептицького з костелом, собором і старовинною гімназією – духовний осередок давнього міста у стилі бароко; фортечний мур Станіславівської фортеці, яка була витвором фортифікаційного мистецтва середньовічної Європи; Меморіальний сквері).
- «Манявський Скит» – в с. Маняві знаходиться Манявський Скит: Христо-Воздвиженський діючий чоловічий монастир – пам'ятка архітектури початку ХУІІ ст. Колись Скит мав до 200 ченців і десятки підпорядкованих монастирів у Галичині, на Буковині та у Молдавії. Споруди храмів, келій, господарських приміщень виконані з каменю і є класичним зразком церковної архітектури ХУІІ – ХУІІІ ст. На території Скиту збереглися: монастирська вежа-скарбниця, церква св. Бориса і Гліба, підземна церква архистратига Михаїла. В соборі Воздвиження Чесного Хреста знаходиться чудотворний образ Божої Матері, написаний уХУІІІст.
- «Яремче – візитка Карпат» – екскурсія по місту: Камінь Довбуша, Яремчанський водоспад на ріці Прут, гуцульський сувенірний ринок.
- «Музей писанки» (Коломия) – відвідання єдиного у світі музею писанкового розпису, традиції якого збереглися ще з дохристиянських часів. Сам музей має форму писанки висотою біля 14м. Тут відображено історію виникнення писанки, техніки її розпису, інструментарій, композиції орнаментальних мотивів.
- «Верховина – Криворівня» – відвідування музею музичних інструментів та гуцульського побуту, музею І.Франка , хати-гражди.

Ознайомлення з місцями, де був відзнятий славнозвісний фільм «Тіні забутих предків».

- «Яремче – Ворохта» – комбінована екскурсія: до вищеописаної екскурсії «Яремче – візитка Карпат» додається екскурсія по Ворохті – спортивній столиці Прикарпаття, а саме, катання на найдовшій в українських Карпатах канатно - крісельній дорозі (2000м + 2000м): чудові краєвиди всіх найвищих карпатських гір - двотисячників (Говерли, Петроса, Піп Івана), а також огляд комплексу трамплінів. За бажанням можна покататись на конях, фотографування в гуцульській одежі.
- «Таємниці Древньої Галичини» – екскурсія по Галичі, якому вже понад 1100 років, під час якої можна почути історії літописного міста і ознайомитись з сучасним Галичем , помилуватися красою Дністровських круч та залишками Старостинського замку.
- «Рогатин – колыска Роксолани» – екскурсія на батьківщину славнозвісної красуні Насті Лісовської, яку Європа 500 років тому знала як дружину могутнього султана Туреччини Сулеймана II Пишного. Відвідання пам'ятки історії ХІУ ст. — дерев'яної церкви Святого Духа.
- «Намисто Прикарпаття» – універсальна екскурсія по найбільш знаних і відомих місцях Прикарпаття: музей писанки у Коломиї, музей І. Франка, хата – гражда у Криворівні, канатно-крісельна дорога у Ворохті, водоспад та гуцульський ринок у Яремче

2.3. Інноваційні технології, що застосовуються в ТК «Буковель».

Туркомплекс «Буковель» приймає гостей з різних куточків України та інших держав.З транспортним забезпеченням проблем немає . До цього комплексу можна дістатися на повітряному, залізничному, автобусному або автомобільному транспорті. Авіатранспортом можна добратися до Львова або Івано-Франківська, а далі—автотранспортом. Поїздом або автобусом треба їхати до Івано-Франківська, Чернівців, Тернополя або до Львова .З цих міст є автобусні маршрути до «Буковелю»:

- Івано-Франківськ - ТК «Буковель» - 110 км
- Львів - ТК «Буковель» - 245 км
- Тернопіль - ТК «Буковель» - 250 км
- Чернівці - ТК «Буковель» - 255 км

Офіційним перевізником для гірськолижного курорту «Буковель» є компанія «Мерседес-Таксі» з Івано-Франківська, одного з найбільших перевізників у регіоні, що здійснює пасажирські перевезення в регіоні та по всій Україні. Ринок транспортних послуг працює протягом семи років, з яких більше трьох років компанія «Мерседес-Таксі» успішно співпрацює з туристичним комплексом «Буковель».

Якісне інженерне забезпечення це передумова для комфортного життя та відпочинку. Потурбувалися про це і в туристичному комплексі «Буковель». Перш за все було проведено реконструкцію під'їзних шляхів загальною протяжністю 9 км, при цьому було споруджено багато мостів, влаштовано під'їзд до всіх споруд і будівель, проведено укріплення берегів, побудовано стоянки для автотранспорту. Проведено електроосвітлення будівель, території готельного комплексу і деяких лижних спусків.

Комплекс оснащений системою гарячого і холодного водопостачання, системою очищення стічних вод, каналізацією, пожежним водопостачанням. У холодний період року працює система опалення.

Готельні номери оснащені сучасним сантехнічним обладнанням, пожежною сигналізацією, системою спостереження з виведенням на центральний пункт управління, існує система оповіщення в надзвичайних ситуаціях. В готелі передбачені технології очищення повітря від забруднень і алергенів — кондиціонування. Жителі комплексу забезпечені кабельним телебаченням, телефонним зв'язком[12].

Очевидно, що «Буковель» розвивається, тому, крім розробки власної лижної інфраструктури, більше уваги слід приділяти проблемам безпеки. Оскільки ТК «Буковель» планує конкурувати з іншими європейськими курортами, слід приділяти увагу висококваліфікованим працівникам.

При плануванні і спорудженні туристичного комплексу «Буковель» був вдало використаний природний ландшафт місцевості. На схилах гір Буковель, Бульчиньоха, Довга і Чорна Клева споруджені лижні спуски та підйомники, а біля підніжжя гори Буковель розташований компактний готельний комплекс.

Готельний комплекс складається з 25 двоповерхових житлових котеджів, зблокованих по 4, 5, 6 будинків, приміщення громадського призначення: ресторанами, барами, кімнатами для переговорів, саунами, тренажерними залами, банками, магазинами та медпунктами. Всі ці будівлі сполучаються між собою під'їзними дорогами та пішохідними доріжками.

Окремо виділені обслуговуючі приміщення: електропідстанції, водозабірні свердловина, очисні споруди, склади для інвентарю, пральня, гладильня, приміщення для персоналу тощо.

Сучасні будівельні методи були використані при будівництві туристичного комплексу «Буковель», але з урахуванням етнічних особливостей гуцульського регіону.

Основою будівлі є бетон та природний камінь, дерев'яні стіни деревини, металочерепиця та сучасні склопакети. Територія туристичного комплексу «Буковель» була вдосконалена та озеленена. Доріжки та площадки вимощені бруківкою, укріплені береги річки Прутєць та озера, побудовані дерев'яні містки. Для відпочинку туристів обладнано затишні та зручні куточки з дерев'яними альтанками та лавками.

Планування туристичного комплексу "Буковель" забезпечує раціональну організацію обслуговування і відповідний комфорт проживаючим. Всі рекреаційні заклади об'єднані єдиним планувальним рішенням, органічно вписуються в оточуюче середовище, виконані в одному архітектурному стилі, зберігаючи особливості місцевого ландшафту.

Фахівці туристичного комплексу «Буковель» на Прикарпатті працюють над проектами, що дозволять у майбутньому отримати максимум альтернативної енергії з вітру, сонця, води та надр землі.

Сьогодні одним з найперспективніших проєктів є використання штучних озер на курортів. Нещодавно збудоване, одне з найбільших штучних гірських озер Європи, загальним об'ємом близько півмільйона кубічних метрів води, яке стало чудовою зоною відпочинку для відвідувачів курорту влітку, планують використовувати не лише для виробництва снігу, але й для забезпечення гарячим водопостачанням та теплом об'єктів ТК «Буковель».

Проєкт по використанню енергії, який розробляється на базі усіх наявних на курорті озер є унікальним, навіть для іноземних спеціалістів та по потужності не має аналогів у світі

Для повного використання природних ресурсів фахівці детально вивчили новітні технології отримання тепла фазового переходу води з рідкого стану в лід. У процесі звільняється величезна кількість виділеної енергії, яку планується використати на задоволення потреб курорту.

Крім того на курорті вже існують альтернативні джерела енергії у вигляді теплових насосів, які одержують тепло з повітря, та використовуються для обігріву будинків, це дозволяє утричі заощадити електроенергію. В пілотному проєкті, для економії енергії, курорт використовує унікальну систему контролю температурного режиму в середині будиночків. «Розумний дім» дозволяє почуватися гостям туристичного комплексу комфортно, а курорт уже відчув значну економію ресурсів завдяки розумному програмуванню системи.

Стоки почали очищати не хімією, а живими бактеріями. Нечистоти перетворюються фактично на чисту воду і не завдають шкоди гірських річках. На території туристичного комплексу «Буковель» почала працювати нові очисні споруди. Вони можуть очищати воду не тільки в самому комплексі, але і в сусідніх селах. У порівнянні з традиційною системою, основною перевагою цієї станції є найнижчий рівень технічного запаху; відсутність вторинних відстійників, що дозволяє значно економити площу; система стійка до органічних та гідравлічних перевантажень; дефосфорація

виконується без хімічних домішок завдяки ефекту системи «ВІО Р», в процесі очищення утворюється гранульований мул, що легко зневоднюється.

Такі каналізаційні очисні споруди з використанням технології «С-ТЕСН» були спроектовані командою компанії «Провікс» , яка здійснила адаптацію технологічного проекту фірми IBS до українського законодавства та виконала робочий проект. Зараз на очисних спорудах переробляється до 1000 м³/добу, продуктивність споруд становить 4000 м³/добу, чого буде достатньо для приєднання нових об'єктів туризму впродовж наступних 15 років [1].

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ НАДАННЯМ ПОСЛУГ У ТК «БУКОВЕЛЬ»

3.1 Застосовування різних видів туризму протягом року в ТК «Буковель»

Курорт Буковель – найкраще місце для відпочинку влітку, восени, взимку і весною. Туристичний комплекс знаходиться на Івано-Франківщині, на відстані ста кілометрів від обласного центру. Його найвища точка – гора Довга (одна тисяча триста сімдесят два метри над рівнем моря). Селище розташоване у підніжжі гори Буковель, що захищає його від вітрів узимку, та літом від пекучого сонця.

Напевно, перші асоціації при згадці відпочинку в Буковелі у вас викликає іскристий сніг, який вкриває схили гір, катання на гірських лижах, засніжені смереки, димлячі кухлі з глінтвейном. Але вам також слід знати, що літній відпочинок в Карпатах теж може бути не менш захоплюючим. А головним є те, що тут кожен знайде заняття собі до смаку – і любитель тихого відпочинку з дітьми і любитель екстремального відпочинку, отже, що стосується різноманітності розваг в Карпатах влітку, то він перевершує зимовий відпочинок.

Літній відпочинок в Карпатах буде просто знахідкою для тих, хто любить і цікавиться фольклором. Місцеві жителі є хранителями старовинних гуцульських переказів і легенд. А розказані легенди, вночі біля ватри – багаття пастухів, запам'ятаються вам на все життя. Люди, які люблять архітектуру також будуть у захваті від подорожі в Карпати – дерев'яні колиби, храми, будинки мають самобутні риси, які притаманні архітектурі цього регіону України і є дуже цікавими. У Карпатах влітку проводиться дуже багато фестивалів, відвідавши які ви отримаєте величезну кількість позитивних емоцій. Вам обов'язково слід відвідати сувенірні ринки – ваш власний будинок і будинок друзів прикрасять вироби зі шкіри та дерева, металу і кераміки. Обов'язково привезіть з Карпат вишиванки – сорочки, які

вручну вишиті узорами, традиційними для цієї місцевості, і теплі, пухнасті тапочки з овечої вовни. Всі готелі Буковеля вас приймуть, як рідних людей, адже відомо, що тут дуже доброзичливий народ.[6]

Літній відпочинок в Буковелі – це оздоровлення за допомогою мінеральних вод. Найпопулярніші курорти – Моршин, Мукачево і Трускавець. Трускавець – це абсолютно унікальне місце, тут знаходиться родовище знаменитої мінеральної води «Нафтуса», яка відома далеко за межами України. Літній відпочинок в Карпатах – це також і незабутній смак страв гуцульської кухні. Приїжджаючи сюди обов'язково спробуйте знаменитий карпатський банош з грибами або бринзою. Слід зазначити, що на відміну від курортів далекого зарубіжжя літній відпочинок в Карпатах не сильно вдарить по Вашому гаманцю, а також вам не потрібні візи та закордонні паспорти.

В Буковелі можна гарно провести час не тільки засніженою зимою. Гори в літню пору приваблюють неймовірно красивими луками й лісами, озерами з чистою, блакитною водою. Туристам пропонують орендувати гірський велосипед, вирушити на екскурсію або в похід, порибалити на одному з форелевих господарств, покататися верхи на конях, позбирати лісові ягоди й гриби, зайнятися екстремальними видами спорту – рафтингом, альпінізмом. У теплу пору підйомники використовують спортсмени-велосипедисти, які на тутешніх схилах змінюють лижників. До послуг відпочиваючих - ратрак, на ньому можна піднятися до початку чорних трас, до вершин гір, або виїхати на оглядову екскурсію. Деякі траси висвітлюються цілодобово, запрошуючи на вечірні екстрим-прогулянки. В дану пору року можливо орендувати комфортне житло прийнятної цінової категорії.

Карпати, як відомо – це система гір, з цієї причини Карпати влітку можуть запропонувати вам все, що стосується гір – підйом на знамениті вершини – Петрос і Говерлу (найвищу гору в Україні) найшикарніші види карпатських долин з блюдцями озер, швидкі гірські річки, в яких можна займатися рафтингом і ловити рибу. Туристи-екстремали мають можливість

піднятися на гору покататись джипом або велосипедом, а з вершин гір можна спуститися на парашані. Також можна зробити прогулянку на конях. Тільки в Карпатах ви зможете забути про задушливий смог міст, вдихнувши чисте гірське повітря, який наповнений хвойним ароматом смерек.

Найбільше відвідувачів у Буковелі взимку. Високі та похилі гори на які можна піднятися на підйомнику, дозволяють відвідувачам повністю насолодитися зимовими розвагами. Влітку у Буковелі теж людно. Гуцульські забави, чисте повітря та комфортабельні готелі, шашлики на гірській долині сприяють гарному відпочинку як для тіла, так і для душі. Дорога до курортного містечка прокладена через гори, проте досить якісна. Переважна більшість відпочивальників приїжджають до Буковеля на машинах, але ви також можете доїхати і автобусами, які курсують з Івано-Франківська кожні півгодини. До речі, в з кожним роком відпочивальників у Буковелі збільшується. В 2003 році місцеві статисти підраховали близько 48 тисяч гостей, а в 2006-2007 році їх кількість зросла вже до 400 тисяч. Минулого року курорт відвідало близько 850 тисяч відпочивальників. Майже 10% від загальної кількості відпочиваючих складають іноземні туристи. Сам курорт зараз активно розвивається, тому що більшість будинків було завершено за останні кілька років. Вода в центрі Буковеля дуже чиста і чиста.

Взимку в Буковелі, окрім традиційного катання на лижах, сноубордах й санях, можна обрати інші розваги – прогулянки на собачих упряжках і сноутюбінг, зорбінг і зимовий пейнтбол, їзду на снігоходах і сноубайках. У холодну та снігову погоду Вас зігріє чашка ароматної кави, та безкоштовний Wi-Fi, доступний у багатьох номерах Буковеля. У високий сезон ціни на проживання та розваги набагато вище, ніж на його початку чи в кінці.

На Буковель можна приїхати навіть тільки на один день за приголомшливими враженнями, і орендувати будинок на гірськолижному курорті. Звідси зручно їздити в Яремче з її класичної гуцульської архітектурою і розміреним життям карпатського села.

Доїхати можна власним транспортом або рейсовими автобусами, які курсують з Буковеля щогодини. Можна відвідати Ворохту (вона знаходиться в 19 км від курорту): де можна побачити старовинні храми гуцулів та кам'яний віадук, які з'єднані крутими гірськими хребтами на річці. Колись по віадуках проїжджали перші карпатські паровози, зараз поруч побудовані сучасні залізничні переправи. Ворохтянського віадуків більше ста років.

На наступний день ви можете присвятити себе знайомству з Закарпаттям, мінеральними водами та замками. Довго їхати до Мукачево або Ужгорода, але яскраве враження вам гарантовано.

І, звичайно, гори: пішохідних маршрутів навколо Буковеля багато. Є одноденні, а є і на тиждень: можна пройтися на г. Хом'як біля Татарова (Горганським гори), на Близницю (Свидовецький хребет) пішки або на УАЗі дістатися до високогірних озер - наприклад, до о. Догяска (Свидовецький хребет).

Не пропустіть шанс поїхати до пастухів в карпатську долину – де можна купити найсмачнішого і найсвіжішого гуцульського сиру, та заодно подивитися як ця смакота готується.

3.2 Переваги і недоліки відпочинку на ТК «Буковель»

Сьогодні Буковель незрівнянно популярний. Сюди щорічно тисячі туристів приїжджають не тільки з різних куточків України, але й з іноземних країн. На території гірськолижного курорту «Буковель» та його околиць, в прилеглих селах й урочищах знаходяться сучасні котеджі, готелі, вілли, пансіонати, приватні садиби і готельно-ресторанні комплекси, які можна забронювати на інтернет-ресурсах.

У Буковелі є безліч барів та ресторанів, лижні школи, рятувальні служби, прокат обладнання, дитячий майданчик, аптеки, банкомати, продуктові магазини та парковка.

Фактично тільки «Буковель» може називатись гірськолижним курортом в європейському розумінні цього слова. Є багато добре підготовлених

маршрутів, додаткових розваг, тут добре продумана інфраструктура та багато іншого.

Переваги «Буковеля»:

- Багато добре підготовлених трас. Стан трас в хорошому стані порівняно з іншими курортами, тут рідко можна побачити землю, камінці чи кущі на трасах. Майже всі траси щоночі обробляються ретраками, тому вони, як правило, добре виглядають вранці. Хоча і вони можуть мати певні недоліки. Крім того справді багато трас: близько 50 км, 14 крісельних витяги.
- Якісні витяги. Всі іноземні крісельні підйомники абсолютно нові і зручні. Є кілька високошвидкісних гірськолижних підйомників. За останні 3-4 роки не було не суттєвих поломок, хоча бували зупинки на 30-40 хвилин.
- Досить різноманітні траси. Тренування початківців проходятьна дуже простому і зручному схилі. Існують також високошвидкісні та "бурхливі" місця, які будуть цікаві для більш досвідчених лижників.
- Продумана система парковок. В усіх місцях паркування безкоштовне. Місце завжди є, хоча може бути і не надто близько до витягу.
- Туалети. Туалет знаходиться майже біля всіх підйомників та біля ліфтів підйомників.
- Оренда обладнання. Безпосередньо на стоянці або поблизу гірськолижних підйомників можна взяти напрокат все необхідне гірськолижне спорядження. Готель також пропонує прокат гірськолижного обладнання. У залі є камера схову, ви можете залишити речі для зберігання.
- Безконтактні скіпаси. Квиток може зберігатися у вашій кишені замість того, щоб бути витягнутими кожного разу, коли ви йдете на турнікет.
- Кафе, ресторани, бари. Буковель має багато ресторанів, навіть у верхній частині витягів. Проте за загальним визнанням, ціни там досить високі.
- Додаткові послуги та розваги. На курорті працює школа інструкторів (різних рівнів). Також ви маєте можливість покататись на квадроциклах чи

снігоходах, на собачих упряжках чи сігвеї, є каток, ігрові автомати, розважальний центр для дітей, зорб, сноубайк, сноупарк, боулінг, більярд, тощо.

- Акції на скіпаси. Якщо купити абонементи на підйоми завчасу, то можна отримати знижки до 50%.
- Рятувальна служба та медпункт. Рятувальники на курорті продовжують патрулювати схили і швидко відправляти жертв в медпункт, де можна швидко переправити в найближчу лікарню швидкої допомоги.
- Штучний сніг та довгий сезон. Існування величезної системи штучного снігонапилення дозволило Буковелю розпочати гірськолижний сезон дуже рано і остаточно завершити його останнім серед інших курорів. Катання в Буковелі, як правило, можливо з середини грудня до початку травня.

Недоліки «Буковеля»:

- Високі ціни. Якщо не купити абонементи на витяги заздалегідь, ціна досить висока (приблизно 300-350 грн/день). Крім того, дешеве житло, харчування та інші послуги в межах курорту також не будуть дешевими.
- Високий рівень травматизму. Не дивлячись на всі зусилля адміністрації (а зусиль докладають немало), Буковель кожен день переживає нещасні випадки різного ступня важкості. В основному це пов'язано з високою концентрацією новачків, які переоцінюють власні сили. Варто також згадати, що ніжний схил дозволяє швидко розвивати високу швидкість, де дуже легко втратити контроль. Після обіду траси можуть вкриватись буграми. Часом деякі ділянки відшліфовуються лижниками та бордерами до криги, що ускладнює катання для новачків.
- Відсутність "дичавини" та відчуття контролю. Висока концентрація людей призвела до необхідності жорстких правил поведінки, чітких заборон кататись поза трасами, що є трохи придушенням почуття свободи [11].

3.3 Усунення проблем пов'язаних із відпочинком в ТК «Буковель»

Туризм займає особливе місце в групі галузей, які мають яскраво виражену орієнтацію на використання природних ресурсів. Гірські екосистеми — це унікальне поєднання ландшафтів різного типу на обмеженій території. Це утворює унікальні можливості для організації різноманітних рекреаційних занять. Крім того, гори являють собою екстремальні природні комплекси, які мають багато природних перешкоджень (крутизна схилів, бурні ріки, водоспади, каменепади, каньйони, лавини). Гірські екосистеми надзвичайно чутливо реагують на антропогенну дію промислового, побутового і рекреаційного характеру.

Для будівництва ТК «Буковель» було придбано сотні гектарів карпатської землі. На цій площі провели масштабну вирубку лісу, чим спричинили серйозні екологічні збитки.

Швидке зростання курортного комплексу Буковель у самому серці незайманих Карпат гірському масиві Горгани має катастрофічний вплив на екологічний стан довколишнього регіону. Вирубка лісів, прокладання трас для автомобілів та квадроциклів, екологічне забруднення в такій відносно невеличкій системі як українські Карпати призводить до того, що порушується екологічний баланс даного регіону. Відтак на місці диких та незайманих Карпат із багатим та різнобарвним світом флори та фауни розростається урбанізоване містечко, у якому на першому місці стоять комфорт та зручності відпочиваючих.

Внаслідок постійного перебування великої кількості людей на відпочинку в ТК «Буковель», територія комплексу, прилеглі ліси та річки зазнають значного навантаження. Однією з проблем є витоштування рослинного покриву та ґрунтів, що призводить до змін в ґрунтово-рослинному комплексі та ґрунтовій фауні, випадання екологічно характерних видів та проникнення чужих, шкідливих видів живих організмів, порушення сезонної ритміки рослин та ін.

Крім рекреаційної діяльності, негативну дію на природні комплекси спричиняють технічні системи і інженерне спорядження: канатні дороги, автотраси, готель, підприємства рекреаційної інфраструктури [13].

В майбутньому планується створити на території від Буковеля до Бистриці гігантський надсучасний рекреаційний курортний комплекс і ввійти з усім тим господарством у сотню найкращих зимових курортів планети. Однак для будь-якої території є екологічна межа щодо використання рекреаційних ресурсів. Тому в процесі формування рекреаційних зон треба утримувати оптимальну рівновагу між природними передумовами, можливостями та потребами споживачів рекреаційних ресурсів із метою збереження навколишнього середовища та динамічного використання складових природних комплексів за умов інтенсивного рекреаційного використання.

Щоб не знищити унікальний куточок Українських Карпат, перед створенням цього комплексу необхідно виконати комплексні екологічні дослідження території області: обґрунтувати диференційні норми рекреаційного навантаження на окремі ландшафти та басейни рік; опрацювати норми антропогенного навантаження, граничнодопустимі межі сумарної ємності об'єктів, розміщених у рекреаційних центрах; визначити лісові масиви обмеженого розвитку рекреації і туризму, потенційні і резервні зони; запровадити суворі правила дотримання природоохоронного законодавства в рекреаційних зонах та санкцій за їхнє порушення.

ТК «Буковель» проводить комплекс заходів щодо гарантування безпеки відпочиваючих. Мається на увазі безпека проживання в готелі і безпека за його межами, зокрема на лижних спусках [17].

Під час проживання в готелі повинні бути забезпечені безпека життя, здоров'я гостей і збереження їх майна. Готельні номери обладнані системами протипожежного захисту згідно з правилами пожежної безпеки: пожежним водопостачанням, сигналізацією, системою спостереження з виведенням на

центральний пункт управління. Існує система оповіщення в надзвичайних ситуаціях.

В готельних номерах , а також в загальних приміщеннях виконуються санітарно-гігієнічні норми та правила, встановлені органами санітарно-епідеміологічного контролю, а саме: чистота приміщень очищення повітря від алергенів і забруднень, хороший стан сантехнічного обладнання, видалення відходів, ефективний захист від комах та гризунів.

Катання на гірських лижах пов'язане з певним ризиком. У зв'язку з ростом числа аматорів гірськолижного спорту на трасах стає все більше людей з кожним роком. У результаті ускладнюється відхід за схилами, швидше утворюються бугри, оголюються з-під снігу камені. Крім того, збільшується можливість зіткнень, наїздів лижників. Тому лижникам висувуються певні правила безпеки та вимоги, котрих слід дотримуватись з метою забезпечення благополучного катання на лижах.

На випадок різних ситуацій на ТК «Буковель» працюють висококваліфіковані рятувальники. На один схил по два рятувальники, які забезпечені усім інвентарем. Є декілька снігових мотоциклів, які моментально реагують на будь-які ситуації, на трасах є захисне облаштування — сітки, мати, вказівники. Біля нижніх станцій підйомників №1, №2 знаходяться медпункти.

Також ТК «Буковель» співпрацює з страховою компанією, котра страхує осіб, які проживають у готельному комплексі «Буковель», пропонує добровільне медичне страхування та страхування від нещасних випадків.

Медичне страхування передбачає організацію та оплату вартості надання допомоги у випадку гострого захворювання, загострення хронічного, нещасного випадку безпосередньо в готелі (у випадку незначних захворювань, що не загрожують життю клієнта та не вимагають стаціонарного лікування), організація та оплата вартості транспортування в лікарню та госпіталізації з приводу гострого захворювання або травми, якщо цього вимагає стан застрахованої особи. Також компанією проводиться

страхування осіб, які катаються на трасах гірськолижного курорту «Буковель» без заселення в готель на випадок критичних захворювань та від нещасних випадків під час катання. Компанія бере на себе організацію та оплату вартості транспортування в лікарню та госпіталізації з приводу травми, якщо цього вимагає стан застрахованої особи, а також надання невідкладної допомоги при таких захворюваннях, як інфаркт чи інше суттєве погіршення стану здоров'я клієнта під час катання.

Додатково обидві категорії клієнтів планується застрахувати від нещасних випадків, а саме, різноманітні травми, рани, обмороження, гостре отруєння, ураження струмом, блискавкою тощо, встановлення інвалідності чи смерті внаслідок нещасного випадку. Що важливо, строк страхування (відповідно і вартість страхування) відповідає строку проживання в готелі, або тривалості дії придбаного особою абонементу на катання.

Таке нововведення є дуже зручним, оскільки особа вже є застрахована при поселенні в готель або при покупці абонементу [14].

Компанією забезпечується цілодобова робота довірених лікарів, що надають невідкладну медичну допомогу, організують транспортування чи необхідну допомогу в медичних закладах при серйозних травмах чи захворюваннях. Кожна застрахована особа отримує індивідуальну пам'ятку з основною інформацією про умови страхування, інструкціями щодо дій при настанні страхового випадку, цілодобовими телефонами медичних працівників компанії для повідомлення про випадок і подальшої координації дій, умовами здійснення страхової виплати, переліком необхідних документів для отримання виплати.

Даний високогірний регіон має низький ступінь розвитку промисловості та малосприятливі умови для ведення сільського господарства. А оскільки сучасні курортні комплекси потребують одного обслуговуючого робітника на 3-4 відпочиваючих під час основного сезону, тобто при розширенні курорту «Буковель» додатково з'явиться 2500-3300 нових робочих місць. А отже, реальна можливість влаштуватися на роботу чи

займатися «зеленим» туризмом (адже не всім відпочиваючим буде по кишені вартість номерів). Крім того, навіть зараз на будівництві працює до тисячі робітників, а в разі розширення курорту «Буковель» їх число значно збільшиться. А це при рівні безробітності на Західній Україні досить не малі числа. Крім того, за рахунок податків відбудеться покращення фінансово-економічного стану с. Поляниця та всієї Івано-Франківської області.

Зведення ТК «Буковель» дало поштовх для покращення доріг, які ведуть до місця відпочинку, та ближніх населених пунктів. Також с ТК «Буковель» сплачує до бюджету села частку його (бюджетних) надходжень. Це дає змогу сільській раді оперувати належними коштами для задоволення потреб сільської громади: витрати на школу, комунікації, прибирання тощо.

Оскільки проживання і послуги на туркомплексі є досить дорогими і зорієнтовані на багатого споживача, то можна було би запропонувати спорудити готель для відпочиваючих з середнім матеріальним достатком. За рахунок спрощення конструктивних рішень і зменшення технічного оснащення, вони були б більш дешевшими.

ВИСНОВОК

Карпатський регіон знаходиться у самому центрі Європи. Різноманітні зв'язки проходять через нього. Регіон має непогану транспортну доступність, яка є сприятливим фактором для залучення відпочиваючих не тільки зі східних регіонів, але також й з європейських держав. Карпати виступають своєрідним полігоном для розміщення центрів міжнародного бізнесу, що буде стимулює зростання ділового і комерційного туризму.

У роботі розглянуто, що необхідність розвитку рекреаційної індустрії і реформування Карпат має бути на всіх рівнях державного управління усвідомлена, так як це – єдиний найперспективніший шлях розв'язання економічно-соціальних проблем цього краю. Але це ні в якому разі це не означає, що, форсуючи економічні процеси у цьому напрямку, буде відразу ж досягнуто очікуваних результатів. Тут необхідні продумані практичні дії і зважені рішення. Тому розвиток рекреації розглядається у регіоні в контексті структурної перебудови його господарського комплексу, у перспективній моделі якого ця галузь повинна стати однією з профілюючих.

Прикладом розвитку туризму, рекреації і спорту для Карпат можуть бути Австрійські Альпи, адже там щороку буває близько 9 млн. чоловік. Річний прибуток від відпочинку та індустрії туризму в цій Альпійській країні (з розрахунку на 1 жителя) становить понад 100 доларів США. Але для цього австрійці зробили все необхідне стосовно як зв'язку і транспорту, так і комфортного проживання у будь-якому куточку краю.

У Карпатському регіоні мають бути закладені саме такі орієнтири у державні програми соціально-економічного розвитку, яким потрібно на практиці реалізувати ідею забезпечення соціально-економічного прогресу його території через державну підтримку пріоритетних секторів регіональної економіки, і у першу чергу — рекреації.

Вдалим втіленням цієї програми є спорудження туркомплексу «Буковель», який став найвідомішим туристичним комплексом Карпат і здобув свою славу не лише на Україні. Він відзначається бездоганністю

лижних трас та високим рівнем обслуговування. І це тільки початок розвитку одного з найкращих комплексів Карпат. У найближчій перспективі країни – створити курорт, який для початку складе гідну конкуренцію найвідомішим курортам Європи, а потім й світу.

Враховуючи туристично-ресурсний потенціал області, Івано-Франківщина повинна розвиватися тільки пропульсивними темпами, тобто підвищення рівня якості послуг та асортименту має супроводжуватися відповідним економічним зростанням. Загалом економіку регіону доцільно використати на реформування рекреаційного комплексу, розвитку індустрії розваг та відпочинку з врахуванням різних видів туризму, що вже стали звичними для території, та нових, ще не популяризованих видів активного проведення дозвілля. Сьогодні основна частина економіка області припадає на галузі сільського та лісового господарств, промисловості, будівництва, менше увага зосереджена саме на нематеріальній сфері, але вона в процесі свого розвитку і являє собою достатньо стабільну основу для довершення туристичної галузі.

Отже, важливість туризму зростає з кожним днем: активно удосконалюються та розвиваються туристичні продукти, покращується рівень обслуговування вітчизняних та іноземних туристів, впроваджуються заходи, які сприяють просуванню бренду Івано-Франківської області як туристичного регіону України. На даний момент регіон має всі належні складові туристичної інфраструктури, пале вони поки що знаходяться на стадії становлення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Активне впровадження та використання альтернативних джерел у Буковелі [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://versii.if.ua>
2. Байцар А. П. Верхня межа лісу в ландшафтах Українських Карпат, її охорона та оптимізація / Андрій Павлович Байцар // Вісник Львів. ун-ту серія географ. Вип. 45.- Львів, 2014.
3. Буковель [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/>
4. Буковель [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bukovel.com/>
5. Буковель як один з прикладів розвитку і використання рекреаційних ресурсів Карпат [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ukrreferat.com/>
6. Буковель, гірськолижний курорт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://guide.karpaty.ua/>
7. Всесвітня туристична організація (ВТО) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.gov.if.ua>
8. Гаврилюк С.П. Конкурентоспроможність підприємств у сфері туристичного бізнесу: Навчальний посібник / Степан Павлович Гаврилюк//. – К.: Київський нац. торг-екон. ун-т, 2006. – 180 с.
9. Гілецький Й. Р. Географія Івано-Франківської області: Посібник для 8-9 класів загальноосвітніх шкіл/ Гілецький Йосип Романович// 2005р.
10. Гілецький Й. Р. Географія Українських Карпат: лекції з курсу «Фізична географія України» / Йосип Романович Гілецький // 2005р.
11. Гірськолижні курорти України: Буковель та Драгобрат [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.tourclub.com.ua/>
12. Жученко В.Б «Розвиток туристсько-рекреаційної діяльності на Україні: передумови та перспективи» / Валентина Григорівна Жученко // Регіональні перспективи - №1 (14), 2001

13. Жученко В.Б. Стратегічні проблеми розвитку рекреаційно-туристичного комплексу України / Валентина Григорівна Жученко // Економіка України № 1, 2010
14. Інфраструктура у Буковелі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://karpaty.nezabarom.ua/>
15. Краєзнавство і туризм: освіта, виховання, стиль життя: Матеріали II Міжнар. наук.- практ. конф. (9- 11 листопада 2000 р.). - К.: 2000. - 36 с.
16. Кифяк В. Ф. Організація туристичної діяльності в Україні: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Василь Федорович Кифяк. - Чернівці : Зелена Буковина, 2011. - 312 с. - Бібліогр.: с. 305-308.
17. Мацола В.І. Формування і розвиток рекреаційно-туристичного комплексу Закарпатської області: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.10.02 / Василь Іванович Мацола; Нац. акад. наук України, Ін-т регіон. дослідж. - Л., 2009. - 29 с.
18. Смаль І. В. Основи географії рекреації і туризму / Ігор Водолимирович Смаль//; Ніжинський держ. педагогічний ун-т ім. Миколи Гоголя. - Ніжин: Видавництво НДПУ ім. Миколи Гоголя, 2004. - 264 с. - Бібліогр.: с. 215-223.
19. Стратегія розвитку та маркетингу туризму Івано-Франківської області до 2015 року від 21.09.2006 №551/111. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://frtt.if.gov.ua/>
20. В.С. Пазенок, В.К. Федорченко, О.А. Кручек, І.М. Мініч Туризмологія (теорія туризму): Навчально-методичний посібник /Пазенок Василь Сергійович, Федорченко Віктор Констянтинович, Кручек Олег Андрійович, Мініч Ігор Михайлович// – К.: КУТЕП, 2010. – С.602-647.

ДОДАТКИ

